

ΣΗΜΕΡΑ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ

Κ. Σημίτης κατά Τ. Παπαδόπουλου και Γ. Παπανδρέου

Ευρύτερες συζητήσεις αναμένεται να προκαλέσει το νέο βιβλίο «Πολιτική για μία δημιουργική Ελλάδα, 1996-2004» του πρώην πρωθυπουργού κ. Κώστα Σημίτη, εκτεταμένα αποσπάσματα του οποίου παρουσιάζει σήμερα η «Κ». Ο κ.

Σημίτης αναφέρεται σε όλα τα γεγονότα που σημάδεψαν την οκταετή διακυβέρνησή του, αφήνοντας αιχμές κατά του πρώην αρχηγού ΓΕΕΘΑ Χρήστου Λυμπερή για την κρίση των Ιμίων, κατά του Κύπριου προέδρου κ. Τάσσου Παπαδόπουλου για το Κυπριακό, αλλά και κατά του κ. Γιώργου Παπανδρέου επειδή δεν υπερασπίζεται επαρκώς το κυβερνητικό του έργο. (Σελ. 10)

Πολιτική κατάθεση από τον Κώστα Σημίτη

Αποσπάσματα από το νέο βιβλίο του πρώην πρωθυπουργού για την οκταετή διακυβέρνησή του, δημοσιεύει σήμερα η «Κ»

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ Σ. ΜΠΟΥΡΔΑΡΑ**

Το γεγονός και μόνο ότι τόσο γρήγορα –δεν έχουν περάσει ούτε δύο χρόνια από τις εκλογές– ο πρώην πρωθυπουργός κ. Κώστας Σημίτης αισθάνεται την ανάγκη να γράψει βιβλίο για όσα έπραξε την περίοδο που κυβέρνησε τη χώρα και, κυρίως, για όσα πιστεύει ότι πρέπει ακόμα να γίνουν, καθιστά ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα την «κατάθεσή» του, έτσι όπως αυτή αποτυπώνεται στο συγγραφικό του έργο που υπό τον τίτλο «Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα 1996 - 2004» (Εκδόσεις «Πόλις»), παρουσιάζεται από τον ίδιο επισήμως την ερχόμενη Τετάρτη. Το βιβλίο αυτό, τμήματα του οποίου προδημοσιεύει σήμερα η «Κ», αποτελεί αν μη τι άλλο:

■ Χρήσιμο «εργαλείο» για την κατανόηση γεγονότων που συνέβησαν την περίοδο της διακυβέρνησης Σημίτη, καθώς αναδεικνύει σκέψεις

και αντιλήψεις του χαρακτηρισθέντος «εκσυγχρονιστή πρωθυπουργού», και ως εκ τούτου αιτιολογεί συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές, πράξεις ή παραλείψεις του.

■ Σαφέστατη ένδειξη της «μοναξιάς» του συγγραφέα, όχι μόνο επειδή θεωρεί ότι η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας δεν συνεχίζει το εθνικά επωφελές, όπως το θεωρεί, κυβερνητικό του έργο. Αλλά και διότι φαίνεται να εκτιμά πως το έργο αυτό, που με αγωνία υποστηρίζει ότι πρέπει να συνεχιστεί, το έχει εγκαταλείψει και η σημερινή ηγεσία του ΠΑΣΟΚ.

Από την προεκλογική περίοδο κιόλας κατεγράφη, όπως υποστηρίζει, αποστασιοποίηση α-

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
1996-2004
ΠΟΛΙΣ

πό το έργο των κυβερνήσεών του, σε μια προσπάθεια να προβληθεί ένα «ειδυλλιακό νέο ξεκίνημα». Το γεγονός αφήνει σαφώς μια πικρή γεύση στον κ. Σημίτη, πολύ περισσότερο που φαίνεται να διαπιστώνει ακόμα ότι πολλά στελέχη της νέας ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ επιδιώκουν να κοπεί «ο ομφάλιος λώρος» από την εποχή της δικής του πρωθυπουργίας. Και να σκεφτεί κάποιος ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία τα στελέχη αυτά ήταν στην πρώτη γραμμή του «σημιτισμού»

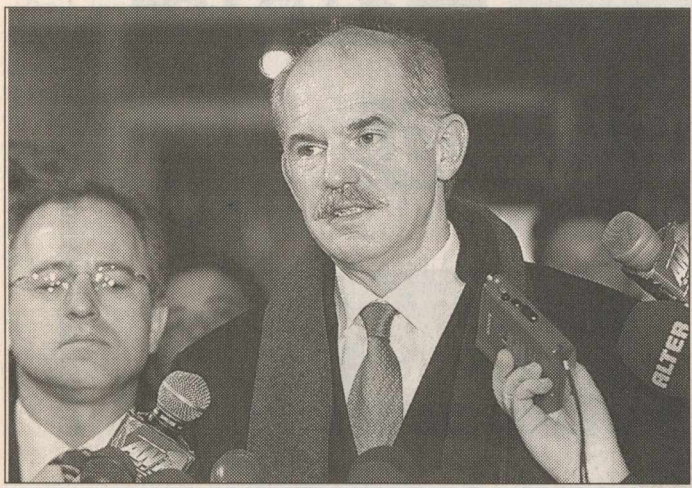
τα χρόνια της ισχύος του. Ο αναγνώστης του βιβλίου, επιπλέον, μπορεί εύκολα να διαπιστώσει ότι ο πρώην πρωθυπουργός αποφεύγει την αυτοκριτική. Γενικά θε-

ωρεί ότι οι πολιτικές του επιλογές –για σημαντικές εκ των οποίων, πάντως, συμβουλευτήκε δημοσκοπήσεις– ήταν απολύτως σωστές. Και πως για τα όποια λάθη ή ατέλειες ευθύνονται κάποι-οι άλλοι: Η τότε εσωκομματική αντιπολίτευση για πολλά αρνητικά της κυβερνητικής πορείας, κυβερνητικά στελέχη για την κακή εικόνα στην κοινή γνώμη, οι κενυάτικες αρχές για την παράδοση Οτσαλάν στους Τούρκους, οι «παίκτες» του Χρηματιστηρίου και οι διεθνείς αγορές για την περίοδο της ραγδαίας πτώσης των τιμών των μετοχών, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Τάσος Παπαδόπουλος για το αδιέξοδο στο Κυπριακό κ.ά. Στοιχείο αυτοκριτικής στο 670 σελίδων βιβλίο, ωστόσο, μπορεί να επισμανθεί στην 625ή: «Σε κάποιους τομείς δεν τα κατάφερα όπως ήθελα», επισημαινει.

Σε κάθε περίπτωση, μεγάλα τμήματα της αφήγησης του κ. Σημίτη έχουν ιδιαίτερη ιστορι-

κή αξία, αφού αποτελούν στην ουσία μεταφορά περιστατικών που είχε καταγράψει στο περίφημο «μπλοκάκι» του –ο ίδιος ομιλεί για τις «σημειώσεις» του: είτε για συνομιλίες του με ξένους ηγέτες είτε για κεντρικά θέματα κυβερνητικής πολιτικής– με την αποκάλυψη της πρότασής του να λυθεί το Σκοπιανό, με το όνομα «Γκόρνα Μασεντόνια» να είναι μεταξύ αυτών που ξεχωρίζουν.

Πέραν των άλλων, ξεχωρίσαμε μια περιγραφή, ξένη προς το προφίλ του «κλειστού», σχεδόν «στεγνού» χαρακτήρα που έχει καλλιεργηθεί επί πολλά χρόνια για τον κ. Σημίτη: Ουμήθηκε και γράφει στο βιβλίο του, εικόνα που συνάντησε καθ' οδόν προς μία κρίσιμη, εκείνη την εποχή, συνάντηση κορυφής: «Το Ελσίνκι μας υποδέχθηκε χιονισμένο, οι δρόμοι παγωμένοι, τα παράθυρα στολισμένα με τα παραδοσιακά χριστουγεννιάτικα κεριά...», περιγράφει.

Αποχώρηση και διαδοχή Γιατί επέλεξα τελικά τον Γ. Παπανδρέου

«Είχα εκλεγεί για να επιτελέσω ορισμένο έργο. Η συνέχισή του ήταν το καθοριστικό κριτήριό μου για το εάν φεύγω ή μένω, το πότε φεύγω και υπό ποιες συνθήκες.

(...) Η συνέχιση του έργου της οκταετίας, προϋπέθετε την εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ. Οι ποιοτικές έρευνες της κοινής γνώμης έδειχναν ότι οι συμπεριφορές των στελεχών ενοχλούσαν, η επίδειξη εξουσίας στην περιφέρεια προκαλούσε. Σε βάρος της κυβέρνησης λειτουργούσε και η μακρόχρονη παραμονή του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Από τις έρευνες προέκυπτε ότι υπήρχε ανάγκη για ένα ανανεωμένο πρόσωπο στις εκλογές.

Συζήτησα με τον κ. Γ. Παπανδρέου την πορεία του ΠΑΣΟΚ και τον τρόπο ανάκαμψής του και τα πιθανά χρονοδιαγράμματα αλλαγών, για πρώτη φορά τον Ιούνιο του 2003 στη διάρκεια ενός ταξιδιού μας στις ΗΠΑ, όπου θα εκπροσωπούσαμε ως Προεδρία την Ε.Ε. στη συνάντησή

«*Ηταν το πιο δημοφιλές στέλεχος με τη μεγαλύτερη απήχηση στην κοινή γνώμη, όπως έδειχναν όλες οι δημοσκοπήσεις.*»

της με την αμερικανική ηγεσία. Η συζήτηση αυτή μου έδωσε αρκετές ιδέες για το πώς θα έπρεπε να χειριστώ το θέμα τους επόμενους μήνες προτού πάρω τις όποιες οριστικές αποφάσεις. Ακολούθησαν στη συνέχεια και άλλες συζητήσεις με τον κ. Γ. Παπανδρέου, μέχρι την τελευταία στις 6 Ιανουαρίου 2004.

Από τον Αύγουστο του 2003 και μετά εξέταζα την πορεία του ΠΑΣΟΚ και τα βήματα που έπρεπε να γίνουν για την αντιμετώπιση της κατάστασης και

με τον γραμματέα της Κεντρικής Επιτροπής κ. Μ. Χρυσοχοϊδης. Επέλεξα τελικά να συνεννοηθώ με τον κ. Γ. Παπανδρέου γιατί ήταν το πιο δημοφιλές στέλεχος με τη μεγαλύτερη απήχηση στην κοινή γνώμη, μακράν πρώτος σε σχέση με όλους τους υπόλοιπους, όπως έδειχναν όλες οι δημοσκοπήσεις. Επιπλέον ήταν ένας επιτυχημένος υπουργός Εξωτερικών για πολλά χρόνια. Στην επιλογή μου να συνεννοηθώ μαζί του και όχι με άλλους, που θα μπορούσαν να με διαδεχτούν, δεν έπαιξαν ρόλο ούτε συμπάθειες ούτε αντιπάθειες. Μόνον αυτός που είχε τη μεγαλύτερη αποδοχή στην κοινή γνώμη θα μπορούσε να εξασφαλίσει τόσο μια ομαλή διαδοχή όσο και μια νίκη στις εκλογές. Ο κ. Γ. Παπανδρέου ερχόταν πρώτος στις προτιμήσεις, τόσο στο σύνολο των εκλογέων, όσο και στους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ. Η συνεννόηση μαζί του δεν σήμαινε λοιπόν διάκριση σε βάρος κάποιων άλλων.

Από τον Αύγουστο και μετά ζήτησα από τρεις διαφορετικές εταιρείες δημοσκοπήσεων να ερευνήσουν τις πιθανές αντιδράσεις της κοινής γνώμης σε μια αλλαγή ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, και ποια επίδραση θα είχε στη στάση των ψηφοφόρων στις επόμενες εκλογές. Τα αποτελέσματα όλων των ερευνών, για τα οποία ήταν ενήμεροι τόσο ο κ. Γ. Παπανδρέου όσο και ο κ. Μ. Χρυσοχοϊδης, ήταν περίπου τα ίδια.

(...) Η αναγγελία της αλλαγής της ηγεσίας άλλαξε θεαματικά τα δεδομένα του εκλογικού αγώνα, σύμφωνα με όλες τις δημοσκοπήσεις».

Ο Κ. Σημίτης επέλεξε να «συνεννοηθεί» με τον Γ. Παπανδρέου γιατί «μόνο αυτός που είχε τη μεγαλύτερη αποδοχή στην κοινή γνώμη θα μπορούσε να εξασφαλίσει τόσο μια ομαλή διαδοχή όσο και μια νίκη στις εκλογές».

Η εκλογική ήττα

Δεν προβάλαμε αρκετά το έργο μας

«**Η αναπόφευκτη** απόκλιση ανάμεσα στις προσδοκίες και στο τι πράγματι μπορούσε να γίνει, ευαισθητοποιήσε τους ταλαντευόμενους ψηφοφόρους στο επιχείρημα της Ν.Δ. ότι αυτή θα μπορούσε να εκπληρώσει τις προσδοκίες τους χάρη σε μια άλλη πολιτική.

(...) Αλλά στο αποτέλεσμα συνέβαλε σημαντικά και η κόπωση από την εντεκάχρονη διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Θέματα όπως τα πρωτοκλασάτα στελέχη, η διαδοχή, οι διαμάχες υπουργών, τα οποία αναδείκνυαν τα ΜΜΕ για τους δικούς τους λόγους, τροφοδοτούσαν την εικόνα μιας παράταξης με έντονη εσωστρέφεια που δεν μπορεί πλέον να προσφέρει. Η εικόνα αυτή επέτεινε την γκρίνια πολιτών και στελεχών.

Η μακροχρόνια παραμονή στην εξουσία όξυνε επίσης τις διαμάχες σε επιχειρηματικό επίπεδο ανάμεσα σε δήθεν ευνοημένους και μη ευνοημένους, ανάμεσα σε επιχειρήσεις και στην κυβέρνηση.

(...) Η κυβέρνηση ακολούθησε παραδοσιακή επικοινωνιακή συμπεριφορά. Τις απόψεις της τις εξέφραζε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος και ο εκάστοτε αρμόδιος υπουργός. Αυτός όμως ο τρόπος πληροφόρησης αποδείχθηκε πολλές φορές

ελλιπής, πράγμα που δεν έλαβα σοβαρά υπόψη. Ελείψε μια συστηματική και ολοκληρωμένη επεξηγήση γιατί χρειάστηκε μια συγκεκριμένη πολιτική και ποια θα είναι τα αποτελέσματά της. Η ανάδειξη του έργου ήταν περιορισμένη και τυπική.

(...) Η υποτονική παρουσία του κόμματος ήταν μία από τις αιτίες της εκλογικής υποχώρησης του ΠΑΣΟΚ. Μια πολιτική που δεν υπερασπιζόσαι, δεν πείθει. Όταν οι ίδιοι οι εκφραστές της πολιτικής είναι επιφυλακτικοί ή αμφιβάλλουν, πώς να μην αμφιβάλλει και η κοινωνία;

(...) Το παιχνίδι δεν είχε οριστικά κριθεί πριν από τον προεκλογικό αγώνα. Η Ν.Δ. κέρδισε τις εκλογές στη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα. Διάφοροι λόγοι συνέβαλαν σ' αυτό. Από την τροπολογία για το ξενοδοχειακό συγκρότημα Πόρτο Καρράς έως και την αποστασιοποίηση από το έργο της κυβέρνησης που επέλεξαν οι διαφημιστές του ΠΑΣΟΚ. Τα τηλεοπτικά σποτ, για παράδειγμα, αγνόησαν επιδεικτικά ό,τι είχε γίνει και πρόβαλλαν ένα «ειδυλλιακό νέο ξεκίνημα». Θέλησαν να μεταδώσουν ένα μήνυμα ασυνέχειας. Γέννησαν με αυτόν τον τρόπο αμφιβολίες για το έργο του ΠΑΣΟΚ».

Η νύχτα των Ιμίων

Δεν είχαμε ούτε στοιχειώδη πληροφόρηση από το ΓΕΕΘΑ

«Γύρω στις 21.45 της Τρίτης, της 30ής Ιανουαρίου (1996) ο Λευκός Οίκος καλεί το γραφείο μου και μεταφέρει την επείγουσα επιθυμία του προέδρου Κλίντον να μιλήσει μαζί μου. Το τηλεφωνικό ραντεβού πραγματοποιείται μετά μισή ώρα. Ο πρόεδρος Κλίντον με πληροφορεί ότι ανησυχεί μήπως η κρίση στα Ιμια οδηγήσει σε θερμό επεισόδιο μεταξύ των δύο χωρών και συμβουλεύει ότι πρέπει να πάρουμε τα αναγκαία μέτρα ώστε να αποφευχθεί μια πολεμική σύγκρουση.

Λίγο αργότερα, πραγματοποιείται στο πρωθυπουργικό γραφείο στη Βουλή σύσκεψη της Κυβερνητικής Επιτροπής με τους κ. Α. Τσοχατζόπουλο, Θ. Πάγκαλο, Γ. Αρσένη, Γ. Παπαντωνίου, Δ. Ρέππα και τον αρχηγό ΓΕΕΘΑ ναύαρχο κ. Λυμπέρη, παρόντος και του γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου κ. Τ. Μαντέλη, καθώς και των συμβούλων μου κυρίων Ν. Θέμελη και Δ. Καραϊτίδη. Η επιλογή να συνέλθουμε στο πρωθυπουργικό γραφείο και όχι στην ειδική αίθουσα του υπουργείου Εθνικής Αμυνας

δίπλα στον θάλαμο επιχειρήσεων έγινε συνειδητά. Ήθελα να αποφύγω τη δημιουργία της εντύπωσης ότι βρισκόμαστε μπροστά σε πολεμική κρίση. Το πρόβλημα ήταν πολιτικό και έπρεπε να αντιμετωπιστεί με πολιτικά μέσα και όχι με μία στρατιωτική επιχείρηση.

Η σύσκεψη άρχισε παρά την απουσία του κ. Πάγκαλου, ο οποίος έφτασε λίγο αργότερα γιατί είχε συνέντευξη στην τηλεόραση για το συγκεκριμένο θέμα, συνέντευξη που θεώρησα σκόπιμη για λόγους ενημέρωσης της κοινής γνώμης. Προς έκπληξη όλων των παρευρισκομένων, ο κ. Αρσένης μεταφέροντας πρόταση της ηγεσίας των ενόπλων δυνάμεων, την οποία φαίνεται να υιοθετεί και ο ίδιος, ρωτάει μήπως είναι σκόπιμο να μεταφερθούμε στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας. Το αρνούμαι. Θα ήταν λάθος μήνυμα.

Αρχίζω λοιπόν την ενημέρωσή μου με το τηλεφώνημα του προέδρου Κλίντον. Στη συνέχεια ζητώ να πληροφορηθώ από τον υπουργό Εθνικής Αμυνας κ. Αρσένη και τον αρχηγό ΓΕΕΘΑ κ. Λυμπέρη την πραγματική εικόνα της κατάστασης. Ο κ. Λυμπέρης έχει απλώσει τους σχετικούς χάρτες στο τραπέζι συσκέψεων. Υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει «καμιά ένδειξη συγκέντρωσης τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στην περιοχή». Η Ελλάδα έχει εκεί «τη μεγαλύτερη δύναμη». Οι τουρκικές κινήσεις έχουν «τακτικό χαρακτήρα». Η συνάντησή μας κατά την άποψή του πρέπει να ξεκαθαρίσει τους κανόνες εμπλοκής, να δοθεί «πολιτική έγκριση για τον

βομβαρδισμό των βραχονησίδων, εφόσον τούτο είναι αναγκαίο, ή άλλων μέτρων, ως ο εμβολισμός ενός τουρκικού πλοίου».

Ακολουθεί ο κ. Αρσένης, ο οποίος αναφέρει τι ελληνικές και τουρκικές δυνάμεις βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή και μας πληροφορεί ότι προχωρεί σε ενίσχυση της ναυτικής μας δύναμης με μια φρεγάτα που έρχεται από την Αδριατική. Συμπληρώνει ότι δεν υπάρχει στρατηγική, αλλά τακτική αναδιάρθρωση δυνάμεων, ότι στη Θράκη έχουμε ετοιμότητα. Τέλος, ότι η σειρά των ενεργειών εμπλοκής μπορεί να εγκριθεί μόνο από το

ΚΥΣΕΑ. Απαντώ στους κυρίους Αρσένη και Λυμπέρη ότι για τους κανόνες εμπλοκής θα αποφασίσουμε όταν καταλήξουμε τι ακριβώς πρέπει να γίνει.

(...) Αναφέρθηκα ακόμα στη συνομιλία που είχα με τον πρόεδρο των ΗΠΑ κ. Νάιλς, ο οποίος μου υπέδειξε την ανάγκη διαπραγματεύσεως.

(...) Σε όλη τη διάρκεια της συζήτησης με ταλαιπωρούσε μια επιπλέον ανησυχία, μήπως οι Τούρκοι θέλοντας να βελτιώσουν τη

διαπραγματευτική τους θέση καταλάβουν τη δεύτερη νησίδα των Ιμίων, γι' αυτό και ρώτησα τον κ. Λυμπέρη αν φυλάσσεται η νησίδα. Ο κ. Λυμπέρης μου απάντησε χωρίς δισταγμό ότι βεβαίως και φυλάσσεται. Στη συνέχεια τον ρώτησα αν υπάρχουν άνδρες στη νησίδα. Μου απάντησε αρνητικά, αλλά μου είπε ότι τα ελληνικά πλοία που βρίσκονταν γύρω από τα Ιμια είχαν τέτοια διάταξη, ώστε ήταν αδύνατο να περάσει οποιοδήποτε τουρκικό πλοίο.

(...) Συμφωνούμε όλοι ότι θα πρέπει να απευθυνθούμε στις ΗΠΑ, επειδή είναι η μόνη χώρα που μπορεί να επηρεάσει αποφασιστικά την τουρκική στάση. Αναθέτω, λοιπόν, στον κ. Πάγκαλο να συμφωνήσει με τον κ. Χόλμπρουκ την όλη διαδικασία εμπλοκής.

(...) Ενώ περιμέναμε την απάντηση του κ. Χόλμπρουκ, ο κ. Δ. Ρέππας μετέφερε αναστατωμένος την είδηση ότι ο κ. Μπαϊκάλ ανακοίνωσε στην Αγκυρα ότι περί τη 1.40 Τούρκοι κομάντος κατέλαβαν τη μία από τις δύο νησίδες Ιμια.

Ζητώ διασταύρωση της πληροφορίας από το ΓΕΝ. Ο κ. Λυμπέρης απορεί και διαψεύδει: «Κύριε Πρόεδρε, διαβεβαιώνω ότι η είδηση ελέγχεται ως ανακριβής». Δίνω για τελευταία φορά βάση στη διαβεβαίωση του αρχηγού και στην κατηγορηματικότητά του, αλλά επιμένω κιόλας για τον εκ νέου έλεγχο της από τον ίδιο. Ο εκνευρισμός όλων είναι φανερός. Δεν έχουμε στοιχειώδη πληροφόρηση για το τι ακριβώς συμβαίνει ώστε να χειριστούμε το θέμα».

Όταν ο κ. Μπαϊκάλ ανακοινώνει την κατάληψη της νησίδας, ο κ. Λυμπέρης απορεί και διαψεύδει: «Κύριε Πρόεδρε, διαβεβαιώνω ότι η είδηση ελέγχεται ως ανακριβής».

Το Σχέδιο Ανάν

Ασαφείς οι θέσεις Παπαδόπουλου

«**Με καμιά** έννοια δεν θεωρούσα το Σχέδιο Ανάν ως την ιδανική λύση. Εκτιμούσα ότι αποτελεί έναν ικανοποιητικό συμβιβασμό, αρκεί η δημιουργούμενη κρατική δομή να εξασφάλιζε τη γρήγορη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων και να απέφευγε την εμπλοκή των δύο κοινοτήτων σε μια ατέρμονη διεγκυστίνδα. Οι διαφορές των δύο κοινοτήτων θα εξομαλύνονταν, αν υπήρχε εμπιστοσύνη στο μέλλον του νησιού και αν η κυπριακή οικονομία συνέχιζε να αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς.

(...) Επρεπε να κινηθούμε γρήγορα και αποφασιστικά για να πετύχουμε τις μεγαλύτερες δυνατές βελτιώσεις. Η ελληνοκυ-

πριακή ηγεσία ήταν όμως της άποψης ότι δεν θα έπρεπε να παρουσιάσουμε από πριν τις θέσεις μας, αλλά μόνο στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Ο κ. Παπαδόπουλος δεν θεώρησε σκόπιμο έναν ευρύτερο κύκλο επισκέψεων του στις χώρες - μέλη της Ε.Ε.

Η ελληνική πλευρά, πάντως, δεν είχε ποτέ συγκεκριμένη πληροφόρηση. Οι θέσεις της ελληνοκυπριακής πλευράς έμειναν έτσι ασαφείς.

(...) Στην τελευταία φάση της διαδικασίας (στη Λευκωσία από τις 19/2/2004 και στη Λουκέρνη από τις 23/3/2004) τα θέματα που έθετε η ελληνοκυπριακή πλευρά ήταν εκτεταμένα, χωρίς πάντοτε να διευκρινίζονται με

σαφή τρόπο. Εκτός αυτού, έθετε θέματα που δεν μπορούσαν να είναι αντικείμενο όποιας διαπραγμάτευσης σε σχέση με το Σχέδιο Ανάν, όπως ο κίνδυνος υποχώρησης μελλοντικά της Τουρκίας από τα συμφωνημένα.

(...) Και το Σχέδιο Ανάν όπως διαμορφώθηκε στη Λουκέρνη, περιείχε πρόσθετες διατυπώσεις, που ανταποκρίνονταν στα αιτήματα της ελληνοκυπριακής ηγεσίας. Η ηγεσία της Κύπρου θεώρησε όμως το αποτέλεσμα της διαπραγμάτευσης αρνητικό και άφησε την τουρκική πλευρά να κάνει αυτό για το οποίο ήταν ούτως ή άλλως αποφασισμένη, να θριαμβολογήσει γι' αυτό που δήθεν πέτυχε».

«*Το Σχέδιο Ανάν όπως διαμορφώθηκε στη Λουκέρνη, περιείχε πρόσθετες διατυπώσεις, που ανταποκρίνονταν στα αιτήματα της ελληνοκυπριακής ηγεσίας. Η ηγεσία της Κύπρου θεώρησε όμως το αποτέλεσμα της διαπραγμάτευσης αρνητικό*», γράφει στο βιβλίο του ο κ. Κ. Σημίτης».

Το Χρηματιστήριο

Κύρια αιτία η διεθνής κρίση

«**Η μεγάλη** μείωση των τιμών του ελληνικού χρηματιστηρίου ήταν συνάρτηση διαφόρων παραγόντων, προκλήθηκε όμως κυρίως από τη διεθνή κρίση.

Σημαντικός αριθμός επενδυτών, που το 1999 στράφηκαν για πρώτη φορά στο χρηματιστήριο, δεν είχαν εμπειρία ούτε πώς λειτουργεί η αγορά ούτε πώς διαμορφώνονται οι τιμές. Ενώ οι επενδυτές, ως σύνολο, διαμόρφωναν τις τιμές με την αθρόα ζήτηση, διακατέχονταν από την ψευδαισθηση ότι οι τιμές κινούνταν από κάποιες δυνάμεις έξω από αυτούς - το κράτος, τη διοίκηση του χρηματιστηρίου, τους επιχειρηματίες κ.λπ. Ήταν βέβαιοι ότι δεν μπορούσε να υπάρξει αναστροφή της ανόδου. Η βεβαιότητα αυτή τροφοδότησε βραχυπρόθεσμες

προσδοκίες υπερκέρδους από την υπερβολική αύξηση των τιμών.

Από την πλευρά των επιχειρηματιών η «χρηματιστηριακή άνθηση» αντιμετωπίστηκε πολύ συχνά με βραχυπρόθεσμα ιδιοτελή κριτήρια.

(...) Τα ακριβή αποτελέσματα της χρηματιστηριακής χρηματοδότησης της περιόδου μένει να μελετηθούν. Τα στοιχεία, όμως, δείχνουν ότι υπήρξαν και αρκετά επιχειρηματικά σχέδια που ήταν επιπόλαια. Κάποιοι που είχαν εξαπατήσει το κοινό τιμωρήθηκαν αυστηρά.

(...) Η πολιτική κατασκευοφάντηση της κυβέρνησης και των εποπτικών αρχών ήταν εντονότατη. Η θεωρία για το «έγκλημα» στο χρηματιστήριο αποσιώπησε τελείως την ύπαρξη διεθνούς κρίσης».